

Сретение Господне

Сретение Господне е един от 12те т.н. велики църковни празници. Той е неподвижен празник и се чества винаги на 2 февруари, 40-тият ден след Рождество Христово. На църковно-славянски "сърѣтение" означава „среща“ и се счита за символична граница между Старото и Новото.

Два са видовете икони, с които чествуваме Сретение Господне: От една страна са тези, които подчертават Христовата саможертва, а другите – ролята на Св. Богородица като посредница в изкуплението на човешкия род.

Иконата „Сретение Господне“, която показваме, е от школата на Андрей Рубльов и е от първия тип. Намира се в колекцията на Руския музей в Санкт Петербург. На нея са изобразени пет действащи лица. В центъра – Св. Богородица, поднасяща Младенеца и Симеон Богоприемец, който Го поема от ръцете и като върховна светиня. Зад Св. Богородица е изправен мъжът и – Йосиф Обручник, а зад Симеон е Пророчица Анна. По този начин иконата е ясно разделена на лява и дясна страна. Лявата е посветена на Новото, а дясната на лица от Стария Завет.

Двете страни са обединени от Младенеца Исус, разположен на оста между двете половини. Лявата страна е показана в движение устремено нагоре и надясно-напред, а дясната – надолу и наляво. По този начин противоположните им движения се срещат в точката на главното действие – приемането на Младенеца. Началният образ в иконата, чрез който разказът започва е Йосиф Обручник. Той е показан отделен от останалите фигури, буквално извън мястото на действието. Десният му крак почти излиза от композицията. Архитектурните елементи, сградите, на чийто фон е фигурата на Йосиф, я правят още по-статична и затворена между вертикалните колони и хоризонталните греди. Тези вектори определят движението на погледа и разчитането на сюжета в композицията. Става ясно, че Йосиф е от второстепенно значение - той е само пазител на Новото, но в същото време той, както Симеон и Анна, принадлежи на старите времена, главната му роля е да пази Богородица и Богомладенеца.

В ръцете си Йосиф държи два ритуални гълъба, съобразно старозаветните обреди за пречистване и приношение. Сградата зад гърба на Анна завършва композицията с радостна, свежа нотка и се явява лек, въздушен край на движението нагоре и по диагонал.

Библейския разказ за Сретение Господне включва и т.н. Химн на Св. Симеон Богоприемец:

«Ныне отпущаеши раба Твоего, Владыко». В превод „Сега пускаш твоя раб, Владико, според думата си смиром, защото очите ми видяха Твоего спасение, което Си приготвил пред лицето на всички народи, светлина за просвета на езичниците и слава на Твоя народ Израеля.“ (Лука 2:29-35).

Иконата Сретение Господне като цяло има празничен, подреден вид, в нея преобладават златисто-охренните топли тонове, червеният цвят ясно подчертава тържествения момент на срещата, а лекотата на горния десен ъгъл показва общата устременост на композицията към светлина, към Царството Божие.

Фигурата на Св. Дева Мария е трогателно смирена, с наведена глава и скрити в ръкавите ръце, които току-що са предали нейния първороден Син на стареца Симеон. Този жест повтаря жеста на Йосиф Обручник и го виждаме и трети път във фигурата на Симеон Богоприемец.

Трикратно използване на един и същ жест разкрива главния сюжет – предаването и приемането на Богомладенеца. Смирението на Св. Дева Мария се свързва не само с това предаване, но и с предсказанието на Симеон, че тя ще страда за Сина си „...и на сама тебе меч ще пронизе душата“. Формата и стилът на облеклото у Дева Мария и Йосиф Обручник се повтаря, обединявайки ги в единно цяло. Старецът Симеон стои на издигнато място, но се прекланя пред Св. Дева Мария. Той е по-висок на ръст, но и благоговее пред нея. Св. Симеон Богоприемец е изпълнен с нежност към Младенеца, приближавайки лицето си до неговото, като по този начин напомня за сюжета от иконите Умиление (Ελεούσα).

Фигурата на Симеон Богоприемец е сътворена по съвсем различен начин от фигурата на Св. Дева Мария. При Симеон Богоприемец тя е безтегловна, лека, което се подчертава от прозрачния цвят на дрехите му, сливащи се с цвета на балдахина над престола-жертвенник. Старозаветните фигури на Симеон Богоприемец и Анна Пророчица са издържани в еднакъв стил – ефирни с изсветлявания в сиво. Фигурите на Йосиф Обручник и Св. Дева Мария, обратно, са изпълнени в утежнени, реалистични, земни тонове. Като че ли старозаветните фигури вече се разтварят в светлината на облака, който ги очаква в бъдещето.

Движението на ръцете на Симеон Богоприемец повтаря главната посока на композицията, както и на височинката, на която е застанал – отляво надясно и нагоре. И накрая, последният образ на иконата – Пророчица Анна стои с лице към главната сцена, но я виждаме само в профил. Фигурата и е силно удължена, което я поставя над Йосиф и Св. Дева, но образът и не е старчески, а напротив – изглежда млада и жизнена.

Целият човешки род олицетворяван от Св. Симеон Богоприемец и Анна Пророчица ще приеме благата вест за въплъщаването на Божия Син.

Васил Попвасилев

Източник на галерията: <http://www.pravmir.ru/ikonografiya-sreteniya-gospodnya-ikony/#ixzz3KA979QDQ>